

ЗАДОРОЖНА
Віра Валеріївна
Versavi_1@ukr.net

УДК 336.71.339

ЗАВОЛОКА
Лариса Олександрівна
13-11-1956@mail.ru

**ВПРОВАДЖЕННЯ ТА
ГАРМОНІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ
СТАНДАРТІВ В СИСТЕМІ
УКРАЇНСЬКОГО СТРАХУВАННЯ**

**IMPLEMENTATION AND
HARMONIZATION EUROPEAN
STANDARDS IN THE UKRAINIAN
INSURANCE**

студентка, Дніпропетровська
державна фінансова академія

старший викладач кафедри
страхування, Дніпропетровська
державна фінансова академія

У публікації розглянуті актуальні питання щодо сучасного стану страхування в Україні, його перспектив розвитку та подальшого впровадження європейських вимог до якісної системи страхування, яка користується попитом. Наведені шляхи вирішення виявлених проблем та способи популяризації вітчизняного страхування на міжнародному страховому ринку.

В публикации рассмотрены актуальные вопросы современного состояния страхования в Украине, его перспектив развития и дальнейшего внедрения европейских требований к качественной системе страхования, которая пользуется спросом. Приведенные пути решения выявленных проблем и способы популяризации отечественного страхования на международном страховом рынке.

Publication current issues on the current state of insurance in Ukraine and its prospects for the development and subsequent implementation of European standards for quality assurance systems that demand. These solutions to identified problems and ways to popularize domestic insurance international insurance market.

Ключові слова: страховий ринок, Life-страхування, Non-Life-страхування, євроінтеграція

Ключевые слова: страховой рынок, Life-страхование, Non-Life-страхования, евроинтеграция

Keywords: insurance market, Life-Insurance, Non-Life-Insurance, European integration

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблеми євроінтеграції в нинішній час однією з головних тем, які займають думки різних верст населення країни. Активні дискусії точаться навколо політичних рішень загального характеру. Але розвиток фінансового ринку України, як і фінансового ринку будь-якої країни, знаходиться під впливом таких системо-утворюючих процесів, як глобалізація та інтеграція, що потребує наукового осмислювання та доведення досліджень до практичних рекомендацій.

Стосовно перспектив розвитку страхового ринку, як складової частини фінансового ринку, треба зауважити, що для вітчизняної економіки зазначені процеси безумовно мають прояв у формі євроінтеграції. Євроінтеграція є об'єктивним процесом поступового наближення та взаємопроникнення близьких за рівнем розвитку країн та утворення на цій основі спільного політичного, економічного, торгівельного та фінансового і валютного простору. Найбільш загальні теоретичні відображення економічної інтеграції у свій час призвели до появи таких концепцій, як „Європазмінних геометрій”, „Європаконцентричних кіл”, „Різношвидкісної Європи” тощо. Саме ці наукові ідеї були обумовлені всіма етапами, різним рівнем зрілості та проявів інтеграційних процесів. Важлива роль у цих концепціях відводиться фінансово-кредитній системі, до якої належить як раз страхова система. На сучасному етапі наукове

завдання для вітчизняних дослідників полягає у розробці більш конкретних та практичних рішень, до яких належить вирішення проблеми євроінтеграції страхового ринку України. Тому доречно розглянути проблеми, місце, що займає страховий ринок України серед європейських держав та запропонувати реальні шляхи вирішення виявлених мінусів українського страхового ринку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ, У ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Розглядом питань різних напрямків і шляхів розвитку страхового сегменту фінансового ринку в Україні займаються різні вчені економісти та практики страхового бізнесу, серед яких Н.Н. Внукова, В.Д. Базилевич, В.Г. Баранова, С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова, О.М. Залетов, В.М. Фурман та багато інших.

Вітчизняні науковці звертаються до окремих порівнянь української та європейської практики страхової діяльності, але проблема розвитку страхового ринку України через призму європейської інтеграції досі не була повністю розкрита дослідниками.

МЕТА СТАТТІ полягає, по-перше у розгляді сучасної ситуації, тобто виявленні ступені зрілості страхового ринку України з точки зору розвитку ринків країн Європи, визначенні місця України на європейському страховому ринку, співставленні діючих в Україні та досягнутих країнами Європи стандартів страхової діяльності, та по-друге, описанні

можливих перспектив євроінтеграційного розвитку вітчизняного страхового ринку та запропонування конкретних дій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Страховий ринок – це особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга — страховий захист, формується пропозиція і попит на неї [1, с.76].

Створення ефективної системи захисту майнових прав та інтересів у окремих громадян, підприємств і підприємств, підтримання соціальної стабільності у суспільстві й економічної безпеки держави неможливе без функціонування потужного ринку страхових послуг. Крім того, страхування є важливим джерелом акумулювання коштів для подальшого інвестування в реструктуризацію економіки [2].

В сучасних умовах посилення відкритості української економіки все більшої актуальності набувають питання конкурентоспроможності українського страхового ринку та реформування страхової системи на міжнародній арені страхових компаній.

На сьогоднішній день страхування в Україні ряд проблем, від вирішення яких залежить подальший розвиток не лише страхового ринку, як складової фінансового сектору, але і стабілізації всієї економіки країни.

Провівши аналіз ключових процесів, що відбуваються на страховому ринку, можна зауважити, страховий ринок України він залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній в державі на 01.01.2013 року становила 448, у тому числі страхова компанія "life" – 64, страхова компанія "non-life" – 384, (в 2011 році – 442 компанії, у тому числі страхова компанія "life" – 64, страхова компанія "non-life" – 378), 115 компаній є компаніями з іноземними інвестиціями. Найбільша кількість компаній займається такими видами страхування, як страхування майна, від нещасних випадків, вантажів та багажу, наземного транспорту, від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, відповідальності перед третіми особами, фінансових ризиків. Це свідчить, що на українському страховому ринку створюється конкурентне середовище і формуються основні елементи організаційної структури[3].

На діяльність ринку страхових послуг впливають зовнішні фактори, наприклад боргова криза в Єврозоні, невизначеність щодо зростання економіки в найближчі роки та ускладнення доступу до ринку капіталу.

Гальмуючим чинником діяльності українського страхового ринку є те, що він знаходиться в досить складній та суперечливій ситуації. Це є очевидним особливо у 2012 році, коли питання капіталізації та стратегії розвитку своєчасно не були вирішені акціонерами страхових компаній. Минулий рік став найбільш незадовільним з точки зору нагляду й ставлення держави до страхового ринку, що було пов'язане з реорганізацією Національної комісії по регулюванню ринків фінансових послуг та відсутністю стратегії розвитку цього ринку.

Загалом страхування розвинене в Україні досить непогано і має підґрунтя в розрізі законодавчої бази, але необхідно визначити, яке місце займає Україна у європейському просторі за показниками страхової діяльності.

На жаль, за два десятиріччя функціонування страхового ринку України споживачі страхових послуг не отримали забезпечення страховими послугами навіть на рівні останніх років існування СРСР, коли питома вага страхування в ВВП досягла 2,5% і переважною частиною в ній було страхування життя. В 2010 році ці показники в Україні відповідно лише 2,1%, в тому числі зі страхування життя – 0,1%[4].

Вітчизняний науковець О.О. Гаманкова розглядала рейтинг України між країнами світу на ринку страхування у 2010 році, зробивши акцент на показники, що відображають місце вітчизняного ринку страхування за розміром страхових премій на душу населення.

Так, за розміром страхових премій на душу населення в цілому по ринку в обсязі 64\$ Україна посідала 74-те місце серед 88 країн світу, по ринку Non-Life з преміями в обсязі 61,5\$ ми мали 76 місце, а на ринку Life, де страхові премії були зовсім мізерними і склали 2,5\$ на душу населення, – 86 місце з 88 країн світу [5, с.10].

Щодо проблеми з'ясування місця України серед країн Європи, то дані, приведені дослідником, дають можливість зробити не дуже втішні висновки. Так, якщо за розміром обсягів страхових премій в цілому Україна мала 24-те місце із 32 країн та випереджала Словаччину, Румунію та деякі інші країни, то на ринку Life вона займала лише 31 місце. Проте найбільш негативну картину має ситуація з показниками страхових премій на душу населення. На жаль, вітчизняний ринок за цим показником займає 32-ге місце з 32 країн, як на ринку в цілому, так і на ринках Non-Life та Life.

Помітні позитивні зміни в Україні відбулися на ринку Life (таблиця 1).

Місце України серед світових ринків Life – страхування (88 країн) у 2011–2012рр. [6, с.30]

Місце у 2012	Місце у 2011	Країна	Премія 2012, млн.\$	Зміни 2012/2011, в % з урахуванням інфляції	Частка сегменту на локально-му ринку, %	Частки світо-вого ринку 2012, %	Частка світо-вого ринку 2011,%
1	1	США	567756	2,3	44,7	21,66	20,46
2	2	Японія	524372	9,2	80,2	20,01	19,97
3	3	Велико-британія	205918	-3,0	66,1	7,86	8,00
4	4	Франція	149346	-6,6	64,7	5,7	6,65
5	5	Китай	141208	-0,2	57,5	5,39	5,12
6	6	Німеччина	106411	-1,1	45,9	4,06	4,33
7	7	Італія	93273	-6,6	64,7	3,56	4,00
43	43	Туреччина	1742	6,8	16,0	0,07	0,06
44	48	Росія	1732	45,8	6,7	0,07	0,05
67	73	Казах-стан	352	63,7	24,8	0,01	0,01
72	76	Україна	249	47,0	8,2	0,01	0,01
88	-	Білору-сія	25	23,0	14,9	0,00	(-)

Проаналізувавши місце України на європейському та світовому ринку страхування, з'ясувавши існування значних відмінностей у описаних параметрах та пропорціях на вітчизняному ринку та стандартах європейського ринку страхування, можна зрозуміти, які складні та довго термінові завдання постають перед державою в цілому, Нацкомфін послуг та всіма учасниками страхового ринку на шляху євроінтеграції. Формат статті не дає можливості проглянути всі напрямки процесу наближення практики страхової діяльності України до норм європейського ринку та його стандартів, які, до речі, перебувають у стані постійного розвитку, пристосуванні до сучасних змін. Ці напрямки стосуються діяльності регулятора, стану законодавства, лімітів відшкодування з нещасних випадків, страхової оцінки життя громадян України, трактування деяких термінів, використання мережі Internet, організації медичного страхування, тощо.

Прогноз державних фахівців можна вважати позитивним, але чи справді це так? Такий вагомий поштовх можливий тільки за умови реального зростання іноземних інвестицій. Чи є країна досить привабливою для іноземних інвестицій? Вже згадувана швейцарська компанія SwissRe здійснювала оцінки інвестиційної привабливості страхових ринків країн, що розвиваються. Згідно результатів дослідження за критеріями потенціалу розвитку, а саме: часткою страхових премій на душу населення (не більше 91,5\$); прогнозами Світового Банку щодо темпів приросту ВВП (більше 37%); чисельністю населення (більше 40 млн.) Україна належить до країн з найвищим ступенем привабливості. За масштабами страхового ринку (в інтервалі від 1 до 10 млрд.\$) – до країн з середнім ступенем привабливості. Це – обнадійливі обставини. Проте за рейтингом Світового Банку щодо простоти, комфортності ведення бізнесу Україна перебуває у складі країн з найнижчими показниками. Неоднорідна структура ринкового середовища, неналежний рівень прозорості ринку, рейдерство,

брак розгорнутої офіційної інформації стосовно діяльності кожної окремої страхової компанії, відсутність ефективної системи державного регулювання та нагляду – ось головні чинники, які вплинули на рейтинг українського страхового ринку у бащенні Світового Банку [7, с. 11-12].

До того ж страховий ринок постійно перебуває під дією значних ризиків. Основними з яких є:

- глобальні ризики, що зумовлені циклічним характером розвитку світової економічної та фінансової систем, неможливістю передбачити час та масштаб можливої кризи;

- макро- та мікроекономічні ризики, пов'язані, здебільшого, із збереженням тенденцій до зниження темпів зростання національної економіки чи окремих галузей, рівня інвестиційної активності та привабливості, високого рівня інфляції та відсотків за банківським кредитуванням, низького рівня життя населення України;

- фінансові ризики, які включають, незадовільний фінансовий стан значної частини страховиків, невисокий рівень якості активів, залежність інвестиційних доходів від депозитної політики банківської системи.

Такі умови, проблеми та перш за все нестабільна ситуація в країні, яка спричиняє погіршення діяльності страхового ринку в Україні сформували недостатньо привабливий імідж країни, а формування привабливого інвестиційного клімату в Україні постає невідкладним завданням та умовою просування її страхового ринку на шляху євроінтеграції.

ВИСНОВКИ

В цілому, страховий ринок України, пройшовши тривалий та багаторівневий шлях розвитку, має на сучасному етапі усі інфраструктурні складові для інтеграції з європейськими країнами. На жаль, на світовому ринку страхування України займає низьке місце за всіма показниками. За показниками страхових премій на душу населення Україна займає

32-ге місце серед країн Європи. У 2012 році відбулися деякі позитивні зміни у показниках розвитку страхового ринку України. Нацкомфін послуг розробив оптимістичний прогноз розвитку страхового ринку України на 2013-2014 рр., але його виконанню зашкоджує стан інвестиційного клімату в Україні в цілому та недостатня інвестиційна привабливість вітчизняного страхового ринку. Проблеми наближення України до країн ЄС потребують наукового обґрунтування, доведеного до практичних рекомендацій стосовно розвитку страхового ринку України, конкретизації завдань окремих видів страхування, підвищенню стандартів страхового бізнесу. Важливу роль в цьому відіграє державний страховий нагляд, формування системи саморегулювання, удосконалення податкового, антимонопольного, кримінального та цивільного законодавства, які регулюють сферу страхування, адже законодавча база є першочерговою основою утворення дієвого механізму страхування. Вагомий внесок зроблять маркетингові рушії, які допоможуть виявити цільову аудиторію та активізувати попит на страховому ринку в Україні.

Список використаних джерел

1. Осадець С.С. Страхування: Підручник / С.С. Осадець – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
2. Вірбулевська О.В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку регіонів України / О.В. Вірбулевська. – Режим доступу: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1\(40\)/143.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1(40)/143.pdf).
3. Арутюнян С., Ітигіна О. Перспективи розвитку страхового ринку України у контексті євроінтеграційних процесів/ С. Арутюнян, О. Ітигіна. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua>.
4. Obsyag inozemnyh investycij v strahovyj sektor Ukrainy do 2015 roku mozhe zrosty do 7 mlrd. grn. // Strahova sprava. – 2013. – #2(50). – S. 21.
5. Gamankova O. Strahovyj rynok Ukrainy v globalnomu strahovomu prostori / O. Gamankova // Strahova sprava. – 2012. – #2(46). – S. 8-12.
6. Strahovyk vyplatyv 220 mln. grn. Za fiktyvni pozhezhi v Dnipropetrovsku ne vyklykavshy pidozry u Naczkomfinposlug // Strahova sprava. – 2013. – #2(50). – S. 22.
7. Гаманкова О. Страховий ринок України в глобальному страховому просторі / О. Гаманкова // Страхова справа. – 2012. – №2(46). – С.8-12.